

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP.411.4.2.2023

Pan
Adam Szlęzak
Prezes Zarządu
VITA Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 47
48-303 Nysa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/23/510 - Wykonywanie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	VITA Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Szlęzak, Prezes Zarządu, 1 lutego 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Anna Gajderowicz, Prezes Zarządu, 1 października 2005 r. – 1 lutego 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowanie w sytuacji uchylania się od niego 2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych zarówno przed tym okresem, jak i po nim, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 w związku z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Agnieszka Haba, Specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/96/2023 z 30 października 2023 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Jednostka prowadzi: Przychodnię Rodzinną VITA w Nysie przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 47; dalej: Przychodnia VITA lub Przychodnia.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2021-2023 w Przychodni VITA przeprowadzono obowiązkowe szczepienia ochronne dzieci i młodzieży na podstawie ustawy z 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁴ oraz rozporządzeń Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (z dnia 18 sierpnia 2011 r.⁵ i z dnia 29 września 2023 r.⁶). Wszystkie osoby wykonujące szczepienia ochronne w okresie objętym kontrolą posiadały wymagane kwalifikacje.

Personel Przychodni informował o obowiązku szczepień ochronnych zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych⁷, dokumentował podejmowane w tym zakresie czynności oraz monitorował proces związany z powiadamianiem i zaszczepieniem osób podlegających temu obowiązkowi. Mimo, że sposób wykonywania zadań w ww. zakresie odpowiadał co do zasady pisemnie sformułowanym procedurom obowiązującym w jednostce, nie zagwarantowało to powiadomienia części z osób o obowiązku szczepień ochronnych oraz zamieszczenia w dokumentacji medycznej każdego pacjenta pełnej adnotacji dotyczącej wykonania szczepienia i/lub powiadomienia o obowiązku szczepienia.

W całym okresie objętym kontrolą w Przychodni sporządzano i przekazano Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu⁸ w Nysie sprawozdania określone przepisami prawa. Jednak część z przekazanych dokumentów zawierała dane niespójne i/lub niezgodne z dokumentacją źródłową. Występowały również przypadki sporządzenia sprawozdań niezgodnie z wzorem określonym w przepisach rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r., przekazywania sprawozdań z naruszeniem terminu oraz w sposób odmienny od wskazanego w ww. przepisach. Personel Przychodni przekazywał informacje do PPIS w Nysie o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, jednak w dwóch przypadkach miało to miejsce z naruszeniem terminu określonego w przepisach.

Pracownicy Przychodni VITA podejmowali działania profilaktyczno-edukacyjne w zakresie szczepień ochronnych. Jednak do końca trzeciego kwartału 2023 r. inicjatywę w zakresie ww. czynności dokumentowano w ograniczonym zakresie (np. w przypadku osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych). W okresie objętym kontrolą w Przychodni nie realizowano programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych, jednak podejmowano aktywne uczestnictwo w programach zdrowotnych w zakresie zalecanych szczepień ochronnych. W czasie czynności kontrolnych Przychodnia z własnej inicjatywy pozyskała materiały informacyjne dotyczące obowiązkowych szczepień ochronnych, działania szczepionek i odporności zbiorowiskowej.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1284, ze zm.; dalej: ustawa o zwalczaniu zakażeń.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 2172, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie szczepień z 2011 r.

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 2077; dalej: rozporządzenie w sprawie szczepień z 2023 r.

⁷ Dalej: PSO.

⁸ Dalej: PPIS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowanie w sytuacji uchylania się od niego

Opis stanu faktycznego

1.1. Przychodnia VITA prowadziła w latach 2021-2023 przychodnię podstawowej opieki zdrowotnej, którą kierowała Dyrektor Przychodni. W Przychodni VITA obowiązywały pisemne procedury w zakresie przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych¹⁰. Sposób wykonywania czynności związanych z procesem szczepień odpowiadał zasadom określonym w tych procedurach, jednak nie zagwarantowało to powiadomienia części osób o obowiązku szczepienia oraz odnotowywania takiego faktu w dokumentacji indywidualnej pacjentów.

Działania podejmowane w ramach przyjętej w Przychodni procedury wyboru dzieci i młodzieży, które należy zaszczepić w danym terminie oraz sposobu powiadamiania tych osób lub ich opiekunów o obowiązku szczepień ochronnych, uzależniono od wieku dziecka. Zadania związane z procesem zaszczepienia, w tym powiadamianie o obowiązku szczepienia oraz monitorowanie tego procesu powierzono jednemu pracownikowi – Pielęgniarsce Punktu Szczepień. Proces wyszczepialności monitorowany był począwszy od momentu złożenia deklaracji oraz przekazania karty uodpornienia dziecka do Przychodni VITA. W przypadku noworodków kartę uodpornienia dziecka wysyłał szpital, natomiast w przypadku dzieci starszych – przychodnia, do której dotychczas pacjent był zapisany. Pielęgniarka Punktu Szczepień wyznaczając dzieci i młodzież, które należy zaszczepić, nawiązywała kontakt z rodzicami/opiekunami dzieci z roczników zobowiązanych do zaszczepienia. Dzieci w wieku od szóstego tygodnia życia do drugiego roku życia wzywane były na szczepienia co osiem tygodni, a na szczepienia przeciwko rotawirusom co cztery tygodnie. Adnotacje dotyczące terminów następnym planowanych szczepień dzieci do drugiego roku życia zamieszczane były w książeczce zdrowia dziecka oraz w kalendarzu szczepień prowadzonym w systemie informatycznym mMedica. Starsze dzieci, podlegające obowiązkowemu kalendarzowi szczepień¹¹ były wzywane listownie, telefonicznie lub poprzez wiadomość sms. Powiadomienia te kierowano na koniec każdego miesiąca. Informacje na temat obowiązku zaszczepienia przekazywał również lekarz w czasie wizyt niezwiązanych z obowiązkiem szczepień pacjentów objętych PSO. W takich przypadkach lekarz w czasie wizyty kontaktował się z pielęgniarką w celu wyznaczenia terminu zaszczepienia dziecka lub informował rodzica/opiekuna dziecka o konieczności ustalenia terminu szczepienia. W sytuacji, gdy lekarz skierował rodzica/opiekuna dziecka do Poradni Dzieci Zdrowych,

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Tj.: *Zasady przeprowadzania szczepień ochronnych w Przychodni VITA* (dokument zatwierdzony 2 kwietnia 2020 r. przez Prezesa Zarządu) oraz *Program Szczepień Ochronnych* (dokument zatwierdzony 10 sierpnia 2020 r. oraz 1 września 2023 r. przez Prezesa Zarządu).

¹¹ Kalendarz szczepień określający jakie szczepienia są realizowane w Polsce i kiedy (zarówno obowiązkowe – bezpłatne, jak i zalecane – płatne) określały publikowane corocznie komunikaty Głównego Inspektora Sanitarnego: a/ z dnia 26 października 2020 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2021 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 117), b/ z dnia 28 października 2021 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2022 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 85), c/ z dnia 28 października 2022 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2023 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 113).

pielęgniarka rejestrowała dziecko do zaszczepienia na konkretny termin w godzinach pracy tej poradni. W przypadku, gdy osoba nie stawiała się na szczepienie w określonym terminie, pielęgniarka ustalała przyczynę oraz wyznaczała nowy termin szczepienia.

(akta kontroli str. 40, 140, 312-313, 333-334, 394-417, 436-445)

Pielęgniarka Punktu Szczepień powiadamiała osoby zobowiązane do zaszczepienia lub ich opiekunów o ww. obowiązku oraz zamieszczała w kartach uodpornienia dzieci adnotacje potwierdzające ten fakt. Przedmiotowych wpisów dokonywano w odpowiednich częściach tego dokumentu.

Przeprowadzone w trakcie kontroli badanie na próbie 150 losowo wybranych spraw¹² osób zobowiązanych do zaszczepienia w latach 2021-2023 zgodnie z PSO wykazało, że do dnia przeprowadzenia czynności kontrolnych¹³ w kartach uodpornienia 74 osób odnotowano powiadomienie o obowiązku zaszczepienia zgodnie z przepisem § 9 ust. 4 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.¹⁴ W kartach uodpornienia pozostałych 76 osób (51%) nie odnotowano takiego powiadomienia, przy czym 64 osoby były zaszczepione, a 12 – nie zostało objętych szczepieniem. Spośród ww. 12 osób: czterech osób nie powiadomiono z uwagi na posiadaną dokumentację w zakresie szczepień ochronnych¹⁵, a pięciu¹⁶ (10%) - nie powiadomiono o obowiązku szczepień ochronnych. Powyższe zagadnienia opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ustalono również, że spośród 35 niezaszczepionych osób¹⁷, których fakt poinformowania odnotowany został w kartach uodpornienia, 12 osób¹⁸ (31%) co najmniej dwukrotnie¹⁹ informowano o obowiązku poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym. Spośród pozostałych 23 osób do dnia 25 marca 2024 r.: 1/ pięć osób zostało zaszczepionych, 2/ dwie osoby uznano za osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych i zgłoszono do PSSE w Nysie, 3/ 15 osób nie można było zaszczepić z powodu przeciwwskazań zdrowotnych, 4/ wobec jednej osoby nie podjęto dalszych czynności z powodu braku kontaktu. Ustalono również, że adnotacji dotyczącej powiadomienia o obowiązku szczepień nie zamieszczano²⁰ w dokumentacji medycznej pacjentów wymienionej w § 9 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia

---

¹² Badaniem objęto osoby, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO: a/ w 2021 r. – 50 osób w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – 25 osób w szóstym roku życia i 25 osób w 10. roku życia, c/ w 2023 r. – 25 osób w 14. roku życia i 25 osób w 19. roku życia.

¹³ Tj. do 15 stycznia 2023 r.

¹⁴ Tj. czytelnym pismem odręcznym w odpowiednich częściach dokumentu. Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w § 13 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

¹⁵ Dotyczyło: 1/ jednej osoby, której rodzice podpisali odmowę zaszczepienia dziecka (dane tej osoby zamieszczono w wykazie osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych przekazany PPIS w Nysie), 2/ dwóch osób posiadających zaświadczenie dotyczące odroczenia szczepień, 3/ jednej osoby posiadającej ustalony indywidualny kalendarz szczepień

¹⁶ Dotyczyło osób, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO, odpowiednio: a/ w 2021 r. – jedna osoba w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – jedna osoba w 10. roku życia, c/ w 2023 r. – jedna osoba w 14. roku życia i dwie osoby w 19. roku życia.

¹⁷ Dotyczyło osób, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO, odpowiednio: a/ w 2021 r. – osiem osób w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – osiem osób w szóstym roku życia i pięć osób w 10. roku życia, c/ w 2023 r. – osiem osób w 14. roku życia i sześć osób w 19. roku życia.

¹⁸ Dotyczyło osób, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO, odpowiednio: a/ sześć osób w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – pięć osób w szóstym roku życia.

¹⁹ Poinformowano odpowiednio: a/ siedem osób – dwukrotnie, b/ dwie osoby – trzykrotnie, c/ jedną osobę – czterokrotnie, d/ jedną osobę – sześciokrotnie.

²⁰ Przedmiotowe adnotacje zamieszczano jedynie w przypadkach osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, które nie przedłożyły podpisanego oświadczenia dotyczącego braku zgody na wykonanie szczepień ochronnych.

w sprawie szczepień z 2011 r.²¹ Powyższe zagadnienia szerzej omówiono w pkt 2 sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 40, 140, 168-182, 333-334, 369-370, 394-417, 505-506)

Lekarze zatrudnieni w Przychodni VITA koordynowali wykonanie obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych przeciwko chorobom zakaźnym poprzez informowanie rodziców/opiekunów dzieci o szczepieniach ochronnych, w tym o ich bezpieczeństwie i korzyściach.

Badanie przeprowadzone na ww. próbie wykazało, że adnotacje dotyczące działań informacyjnych i edukacyjnych podejmowanych przez lekarzy zamieszczono w dokumentacji medycznej 12 spośród 150 osób (8%) objętych tą próbą.

Dyrektor Przychodni przedłożyła także dowody potwierdzające dokumentowanie ww. działań wobec osób spoza próby badawczej, w tym w stosunku do rodziców/opiekunów dzieci nowonarodzonych oraz uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych potwierdziły wyniki anonimowego badania ankietowego przeprowadzonego w trakcie kontroli²². Spośród 57 uczestników tego badania 56 osób (98%) stwierdziło, że posiada wiedzę z zakresu obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci, a 54 z nich wskazało lekarza rodzinnego jako jedyne źródło (61%) lub jedno ze źródeł (33%), z którego pochodziła ta wiedza²³.

(akta kontroli str. 41, 356-362, 472-475)

Dokumentacja znajdująca się w Przychodni stanowiła jedyne źródło informacji w zakresie: 1/ liczby osób zobowiązanych do zaszczepienia przeciw poszczególnym chorobom zakaźnym w danym roku, 2/ liczby dzieci zaszczepionych na poszczególne choroby zakaźne w danym roku, 3/ liczby dzieci, których rodzice odmówili zaszczepienia na poszczególne choroby zakaźne w danym roku, 4/ liczby dzieci, którym odroczone termin szczepienia na poszczególne choroby. Dyrektor Przychodni poinformowała, że Przychodnia VITA nie posiada *systemu informatycznego, który pozwalałby na automatyczne zestawienia oraz wygenerowanie danych w powyższym zakresie*. Stwierdziła też, że przygotowanie ww. danych wymagałoby *oddelegowania jednego z pracowników do przeanalizowania i przetworzenia dokumentacji z okresu trzech lat*.

Na podstawie rocznych sprawozdań MZ-54²⁴ sporządzonych za okres objęty kontrolą ustalono, że w latach 2021-2023 liczba dzieci i młodzieży podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym przewidzianym w PSO zadeklarowanych do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej²⁵ w Przychodni VITA wynosiła (na 31 grudnia): 1/ w 2021 r. – 857 osób²⁶; 2/ w 2022 r. – 820 osób²⁷; 3/ w 2023 r. –

²¹ Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w § 12 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

²² Badanie ankietowe dotyczące stanu obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży w Polsce przeprowadzono wśród rodziców dzieci zapisanych do Przychodni VITA podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

²³ W ankietach 35 osób wskazało lekarza rodzinnego jako jedyne, a 19 osób jako jedno ze źródeł wiedzy na temat obowiązkowych szczepień ochronnych.

²⁴ Roczne sprawozdanie ze szczepień ochronnych.

²⁵ Dalej: POZ.

²⁶ Odpowiednio: 257 osób w drugim roku życia (wszystkie osoby urodzone w 2019 r. – 137 i wszystkie osoby urodzone w 2020 r. – 120), 135 osób w szóstym roku życia, 138 osoby w 10. roku życia, 163 osoby w 14. roku życia oraz 139 osób w 19. roku życia.

²⁷ Odpowiednio: 219 osób w drugim roku życia (wszystkie osoby urodzone w 2020 r. – 120 i wszystkie osoby urodzone w 2021 r. – 99), 167 osób w szóstym roku życia, 138 osoby w 10. roku życia, 166 osób w 14. roku życia i 130 osoby w 19. roku życia.

804 osoby²⁸. Według informacji przekazanych przez Opolski Oddział Wojewódzki w Opolu Narodowego Funduszu Zdrowia²⁹ do lekarza POZ w Przychodni VITA przypisanych było: 1/ w 2021 r. – 845 osób³⁰, 2/ w 2022 r. – 845 osób³¹, 3/ w 2023 r. – 750 osób³².

(akta kontroli str. 68-69, 139, 217-218, 296)

Pielęgniarka Punktu Szczepień wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą nie sporządzała zamówień rocznych ani kwartalnych w zakresie szczepionek. W połowie 2022 roku pobrała natomiast ze strony Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Nysie³³ formularz pn. Zapotrzebowanie na szczepionki do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, który przekazywała każdorazowo zamawiając szczepionki. Wyjaśniła też, że *szczepionki pobierano raz lub dwa razy w miesiącu, czasami zdarzały się sytuacje trzykrotnego pobrania. Częstotliwość, ilość oraz rodzaje pobieranych preparatów zależały od ilości dzieci wezwanych na szczepienia w danym miesiącu. Dawki szczepionek pobierano w takiej ilości, aby gwarantowały możliwość wykonania wszystkich zaplanowanych szczepień. Wizyty szczepienne pacjentów rejestrowano (planowano) z wyprzedzeniem do trzech tygodni.*

(akta kontroli str. 390)

1.2. Wykonywanie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży poprzedzało przeprowadzenie przez lekarzy pediatrów badania kwalifikacyjnego, o którym mowa w § 7 ust. 1-3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.³⁴ Realizację ww. obowiązku dokumentowano w systemie mMedica oraz w formie papierowej. Dokument pn. *Kwalifikacja lekarza oraz zgoda na wykonywanie szczepienia*, podpisany przez lekarza przeprowadzającego badanie kwalifikacyjne stanowił potwierdzenie braku przeciwwskazań do zaszczepienia. Następnie dokument ten przekazywano osobie poddawanej szczepieniu lub opiekunowi prawnemu tej osoby w celu zapoznania się z jego treścią oraz wyrażenia w formie pisemnej zgody na wykonanie szczepienia. Dodatkowo w systemie mMedica lekarz przeprowadzający badanie kwalifikacyjne generował zlecenie na wykonanie szczepienia, które następnie w formie papierowej przekazywał pielęgniarce wykonującej szczepienie. Oba dokumenty opatrzone były imienną pieczęcią oraz odręcznym podpisem lekarza kwalifikującego.

(akta kontroli str. 201, 396)

W okresie objętym kontrolą w Przychodni VITA nie wystąpiły przypadki skierowania na konsultacje specjalistyczne pacjentów, którzy byli objęci badaniem kwalifikacyjnym poprzedzającym szczepienie. Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że *najczęściej rodzice przychodząc do lekarza POZ posiadali już odpowiednie konsultacje specjalistyczne, na podstawie których lekarze VITY odraczali obowiązek wykonywania szczepień*

²⁸ Odpowiednio: 190 osób w drugim roku życia (wszystkie osoby urodzone w 2021 r. – 94 i wszystkie osoby urodzone w 2022 r. – 96), 134 osoby w szóstym roku życia, 152 osoby w 10. roku życia, 172 osoby w 14. roku życia i 156 osób w 19. roku życia.

²⁹ Pisma z 13 listopada 2023 r. i 18 stycznia 2024 r.

³⁰ Odpowiednio: 111 osób w pierwszym roku życia, 126 osób w drugim roku życia, 144 osoby w szóstym roku życia, 169 osób w 10. roku życia, 169 osób w 14. roku życia oraz 126 osób w 19. roku życia.

³¹ Odpowiednio: 103 osoby w pierwszym roku życia, 101 osób w drugim roku życia, 180 osób w szóstym roku życia, 157 osób w 10. roku życia, 182 osoby w 14. roku życia oraz 122 osoby w 19. roku życia.

³² Odpowiednio: 101 osób w pierwszym roku życia, 98 osób w drugim roku życia, 138 osób w szóstym roku życia, 160 osób w 10. roku życia, 187 osoby w 14. roku życia oraz 155 osób w 19. roku życia.

³³ Dalej: PSSE w Nysie.

³⁴ Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w § 10 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych z 2023 r.

ochronnych i wystawiali na podstawie tego zaświadczenie odroczenia obowiązkowego szczepienia ochronnego.

(akta kontroli str. 335-336, 435)

Przeprowadzanie szczepień ochronnych powierzono w Przychodni pięciu osobom, a rolę wiodącą pełniła jedna pielęgniarka odpowiedzialna za Punkt Szczepień. Wszystkie osoby wykonujące szczepienia ochronne posiadały wymagane kwalifikacje określone w § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.³⁵, obejmujące m.in. ukończenie specjalistycznego kursu w zakresie takich szczepień.

(akta kontroli str. 205-215, 237)

Badanie na próbie dokumentacji 75 zaszczepionych osób³⁶ wykazało, że wykonanie obowiązkowego szczepienia ochronnego dzieci i młodzieży poprzedzono badaniem kwalifikacyjnym, które wykonywane było przez lekarzy pediatrów lub lekarzy medycy rodzinnej. Lekarze każdorazowo przekazywali osobie wykonującej szczepienie dwa odrębnie podpisane dokumenty: 1/ *Kwalifikacja lekarza oraz zgoda na wykonywanie szczepienia*, 2/ zlecenie na wykonanie szczepienia wygenerowane w systemie mMedica. Przychodnia dysponowała dokumentacją potwierdzającą przeprowadzanie lekarskiego badania kwalifikacyjnego, w której zamieszczono podpisaną przez pacjenta lub jego opiekuna prawnego zgodę na wykonanie szczepienia³⁷. W sześciu przypadkach (tj. 9,3%) w dokumencie potwierdzającym przeprowadzenie ww. badania nie zamieszczono jednak adnotacji na temat stanu zdrowia i/lub decyzji w zakresie możliwości zaszczepienia pacjenta, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 183-186, 216, 252-267)

Wpisy dotyczące przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych dokonywane były w prowadzonej w jednostce dokumentacji określonej w § 9 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.³⁸, tj. w kartach uodpornienia oraz w dokumentacji medycznej prowadzonej w systemie informatycznym mMedica. Spośród 75 spraw objętych próbą stwierdzono jednak, że w 65 przypadkach³⁹ (86,7%) zapisy w kartach uodpornienia nie zostały dokonane w sposób przewidziany w § 10 ust. 1 ww. rozporządzenia⁴⁰. Wpisy w systemie mMedica dotyczące przeprowadzonych szczepień ochronnych zamieszczono w 49 spośród 75 spraw (65%) objętych próbą badawczą, przy czym treść czterech wpisów (tj. 8% zamieszczonych wpisów) nie była tożsama z informacjami w kartach uodpornienia. Powyższe zostało skorygowane przez Pielęgniarkę Punktu Szczepień w toku kontroli.

---

³⁵ Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych z 2023 r.

³⁶ Badaniem objęto osoby, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO: a/ w 2021 r. – 25 osób w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – 11 osób w szóstym roku życia i 14 osób w 10. roku życia, c/ w 2023 r. – 13 osób w 14. roku życia i 12 osób w 19. roku życia; przy czym wpisy dwóch osób pominięto w badaniu z uwagi na fakt, że adnotacje zamieszczone w karcie uodpornienia przez personel jednostki kontrolowanej stanowiły odpis sporządzony na podstawie dokumentacji źródłowej szczepienia.

³⁷ Spośród objętych badaniem 75 spraw, w dwóch przypadkach personel Przychodni VITA odnotował w dokumentacji medycznej szczepienie wykonane poza Przychodnią VITA. W związku z powyższym nie posiadano dokumentacji w zakresie lekarskiego badania kwalifikującego oraz zgody pacjenta/opiekuna prawnego pacjenta na wykonanie szczepienia.

³⁸ Od 1 października przedmiotowe zagadnienie uregulowano w § 12 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

³⁹ Dotyczy wpisów osób zaszczepionych szczepieniami przewidzianymi w PSO: a/ w 2021 r. – 25 osób w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – 10 osób w szóstym roku życia i 10 osób w 10. roku życia, c/ w 2023 r. – ośmiu osób w 14. roku życia i 12 osób w 19. roku życia.

⁴⁰ Od 1 października 2023 r. § 13 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

Przypadki zaniechań i uchybień w ww. zakresie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 183-197, 216, 238-251)

Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że Przychodnia *nie posiada kart uodpornienia dzieci, które nigdy nie zostały zgłoszone przez rodziców lub opiekunów prawnych do ww. przychodni oraz że w latach 2021-2023 do przychodni nie przekazano takich kart.*

(akta kontroli str. 138)

1.3. W okresie objętym kontrolą w Przychodni sporządzano i przekazywano do PPIS w Nysie wymagane sprawozdania z zakresu obowiązkowych szczepień ochronnych. Obejmowały one: 1/ roczne sprawozdanie ze szczepień ochronnych MZ-54 (trzy sprawozdania); 2/ kwartalne sprawozdania z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych wg ilości wykorzystanych szczepionek⁴¹ (12 sprawozdań); 3/ kwartalne sprawozdania z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie⁴² (12 sprawozdań), których załącznik stanowił imienny wykaz osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych⁴³ (12 wykazów). We wszystkich sprawozdaniach wg kart uodpornienia wykazano liczbę osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych⁴⁴, przy czym za osobę uchylającą się uznawano osobę zobowiązaną do zaszczepienia. Wszystkie sprawozdania sporządzano odręcznie, a informacje w nich zamieszczone pochodziły z dokumentacji źródłowej prowadzonej w formie papierowej. Wszystkie sprawozdania roczne przekazywane były w wymaganych terminach. Spośród 24 sprawozdań kwartalnych przedłożonych PPIS w Nysie, osiem przekazano zgodnie z terminem określonym w §§ 13-14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r., natomiast 12 przekazano przed zakończeniem okresu sprawozdawczego⁴⁵, a cztery - po upływie terminu określonego w ww. przepisach. Ponadto, dwa spośród 12 wykazów osób uchylających się od szczepień ochronnych⁴⁶ przekazano PPIS w Nysie z naruszeniem terminu określonego w § 13 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r. W okresie objętym kontrolą wszystkie kwartalne sprawozdania przekazano w innej formie niż za pomocą środków komunikacji elektronicznej albo listem poleconym, a 10 spośród 12 sprawozdań wg ilości szczepionek sporządzono na niewłaściwym wzorze formularza, co opisane zostało w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 86-129, 274-280, 418-420)

---

⁴¹ Wzór sprawozdania określony został w załączniku nr 5 do rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.; dalej: sprawozdania wg ilości szczepionek.

⁴² Wzór sprawozdania określony został w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.; dalej: sprawozdania wg kart uodpornienia.

⁴³ Zgodnie z treścią załącznika nr 4 do rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r., imienny wykaz osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych stanowi załącznik do kwartalnego sprawozdania wg informacji z kart uodpornienia.

⁴⁴ Odpowiednio w sprawozdaniach za: 1/ pierwszy kwartał 2021 r. – 27 osób, 2/ drugi kwartał 2021 r. – 32 osoby, 3/ trzeci kwartał 2021 r. – 27 osób, 4/ czwarty kwartał 2021 r. – 27 osób, 5/ pierwszy kwartał 2022 r. – 29 osób, 6/ drugi kwartał 2022 r. – 30 osób, 7/ trzeci kwartał 2022 r. – 29 osób, 8/ czwarty kwartał 2022 r. – 27 osób, 9/ pierwszy kwartał 2023 r. – 36 osób, 10/ drugi kwartał 2023 r. – 39 osób, 11/ trzeci kwartał 2023 r. – 52 osób, 12/ czwarty kwartał 2023 r. – 50 osób.

⁴⁵ Dotyczy sprawozdań wg kart uodpornienia i sprawozdań wg ilości szczepionek za: a/ drugi kwartał 2021 r. (przekazane 30 czerwca 2021 r.), b/ czwarty kwartał 2021 r. (przekazane 31 grudnia 2021 r.), c/ drugi kwartał 2022 r. (przekazane 30 czerwca 2022 r.), d/ pierwszy kwartał 2023 r. (przekazane 30 marca 2023 r.), e/ drugi kwartał 2023 r. (przekazane 27 czerwca 2023 r.), f/ trzeci kwartał 2023 r. (przekazane 29 września 2023 r.).

⁴⁶ Wykaz osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych za trzeci kwartał 2022 r. (przekazany 10 października 2022 r.) oraz za czwarty kwartał 2023 r. (przekazany 9 stycznia 2024 r.).

Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że pielęgniarka sporządzająca *kwartalne sprawozdania z obowiązkowych szczepień ochronnych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia za okres objęty kontrolą nie korzystała z narzędzi informatycznych, a jedynym źródłem danych wykazywanych w sprawozdaniach były karty uodpornienia*. Jednocześnie Dyrektor Przychodni wyraziła opinię, że *nie widzi podstaw, by podważać zgodność dokumentów z uwagi na fakt, iż PSSE w Nysie nigdy nie podważała dokumentów przykazywanych przez Przychodnię Rodzinną VITA*.

(akta kontroli str. 139, 367)

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych⁴⁷ ustalono, że w Przychodni nie sporządzano wykazów dzieci i młodzieży objętych szczepieniami oraz niezaszczepionych. Badanie przeprowadzone na próbie kart uodpornienia⁴⁸ wykazało, że dane dotyczące liczby kart uodpornienia wykazane we wszystkich sprawozdaniach⁴⁹ (100%) w zakresie osób urodzonych w latach 2005, 2010, 2013, 2017 i 2019 były spójne i zgodne z dokumentacją źródłową. Natomiast w zakresie osób urodzonych w 2020 roku dane wykazane przez cały okres objęty kontrolą były spójne, jednak niezgodne z dokumentacją źródłową. Badanie wszystkich sprawozdań wg kart uodpornienia sporządzonych za lata 2021-2023 wykazało w siedmiu na 12 sporządzonych sprawozdań niespójność i/lub niezgodność zamieszczonych danych z dokumentacją źródłową w wierszu nr 22 *Razem*. Powyższe zagadnienia szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 86, 89, 92, 96, 101, 104, 107, 110, 113, 118, 121, 124, 127, 274-275, 277, 479)

Wykaz osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych stanowił jedyną formę przykazywania PPIS w Nysie listy osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych⁵⁰. W wykazach sporządzonych za okres objęty kontrolą wykazano dane od 27 do 52 osób⁵¹. W Przychodni nie sporządzano zbiorczych wykazów osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych, a wykazy załączane do sprawozdań wg kart uodpornienia sporządzano odrębnie na podstawie dokumentacji źródłowej⁵². Powyższe powodowało brak możliwości zweryfikowania, czy w wykazach przekazanych PPIS w Nysie zamieszczono dane wszystkich osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych. Ponadto, w pięciu przypadkach liczba wskazana w sprawozdaniu nie była spójna z liczbą osób wykazaną w załączonym imiennym wykazie, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 221-236, 268-273, 484-494)

Wykazy osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych dołączane do sprawozdań wg kart uodpornienia sporządzano w sposób narastający. Do końca drugiego kwartału 2022 r. przedmiotowy dokument przekazywano w formie odrębnie sporządzonej listy, w której wskazywano imię, nazwisko oraz datę urodzenia dziecka. Począwszy od trzeciego kwartału 2022 r. ww. wykaz sporządzano według wzoru

⁴⁷ Na podstawie próby badawczej opisanej w przypisie nr 12 na str. 5 Wystąpienia pokontrolnego.

⁴⁸ Badaniem objęto wszystkie karty uodpornienia osób zapisanych do Przychodni VITA urodzonych w 2005 r., 2010 r., 2013 r., 2017 r., 2019 r. oraz 2020 r.

⁴⁹ Tj.: trzy roczne sprawozdania MZ-54 oraz 12 kwartalnych sprawozdań wg kart uodpornienia.

⁵⁰ W Przychodni VITA nie sporządzano i nie przekazywano PPIS w Nysie Sprawozdań rocznych o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych oraz o działaniach podejmowanych przez organy PPIS w celu egzekwowania jego wykonania przez osoby uchylające się.

⁵¹ W wykazach zamieszczono dane osób, odpowiednio za: 1/ pierwszy kwartał 2021 r. – 32 osoby, 2/ drugi kwartał 2021 r. – 32 osoby, 3/ trzeci kwartał 2021 r. – 27 osób, 4/ czwarty kwartał 2021 r. – 27 osób, 5/ pierwszy kwartał 2022 r. – 36 osób, 6/ drugi kwartał 2022 r. – 37 osób, 7/ trzeci kwartał 2022 r. – 30 osób, 8/ czwarty kwartał 2022 r. – 30 osób, 9/ pierwszy kwartał 2023 r. – 36 osób, 10/ drugi kwartał 2023 r. – 39 osób, 11/ trzeci kwartał 2023 r. – 52 osoby, 12/ czwarty kwartał 2023 r. – 50 osób.

⁵² Powyższe opisano na str. 6 Wystąpienia pokontrolnego.

przekazanego 30 sierpnia 2022 r. przez PSSE w Nysie – tabeli z siedmioma kolumnami o następujących nazwach: 1/ Lp., 2/ Imię i nazwisko dziecka adres, 3/ PESEL dziecka, 4/ Brakujące szczepienia obowiązkowe, 5/ Dane rodziców/opiekunów prawnych imię i nazwisko, PESEL, adres zamieszkania (kolumna podzielona na dwie części, jedna część dot. matki, druga – ojca), 6/ Data i forma ostatniego powiadomienia opiekunów o obowiązku szczepień rok uznania środowiska za oporne, 7/ Przyczyna uchylania się od szczepień (odrębność kulturowa, religijna lub etniczna, wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną, wpływ ruchów antyszczepionkowych, wcześniej NOP u dziecka, inna przyczyna).

(akta kontroli str. 221-236, 268-273, 390, 480-494)

Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że podstawą do zamieszczenia w sprawozdaniach kwartalnych przez personel Przychodni VITA osoby zobowiązanej do zaszczepienia były: 1/ odmowy pisemne rodziców/opiekunów dziecka, 2/ odmowy ustne, gdy rodzic/opiekun nie chciał podpisać odmowy informacje te były notowane w dokumentacji medycznej dziecka, 3/ długotrwałe niezgłaszanie się pomimo wezwań przez pielęgniarkę punktu szczepień na wyznaczony termin na obowiązkowe szczepienie dziecka. Pacjenta, który nie zgłasza się na wezwanie, ujmowano w każdym kwartalnym sprawozdaniu aż do momentu zaszczepienia. Dyrektor Przychodni podkreśliła, że Przychodnia nie ma możliwości udokumentowania wszystkich przypadków uchylania się od zaszczepienia dziecka poprzez pozyskanie pisemnego oświadczenia rodzica/opiekuna prawnego. Część rodziców/opiekunów prawnych, która przychodzi do Przychodni osobiście podpisuje odmowę szczepienia. Pozostali rodzice/opiekunowie prawni, którzy wzywani są telefonicznie do zgłoszenia się celem zaszczepienia dziecka (...) nie zgłaszają się, ponieważ nie zamierzają dziecka zaszczepić. Większość rodziców/opiekunów prawnych dzieci z roczników 2016 i 2017 w ogóle nie zgłasza się do Przychodni i nie mamy możliwości poproszenia ich o podpisanie odmowy. Takie odmowy dokumentowane są w kartotekach elektronicznych w systemie informatycznym. Dyrektor Przychodni stwierdziła też, że Przychodnia VITA nie otrzymała od PPIS w Nysie informacji na temat sposobu sporządzania sprawozdań oraz wykazu osób uchylających się od obowiązku szczepień.

(akta kontroli str. 133-134, 509-515)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w korespondencji mailowej z 30 sierpnia 2022 r., w której PSSE w Nysie przekazała druk dotyczący środowisk uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, zawarta została informacja: *Za osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych przyjmuje się te osoby, które nie wykonały obowiązku poddania się szczepieniom w terminach wezwań przez lekarza POZ (kontraktującego profilaktyczne świadczenia zdrowotne w ramach NFZ), nie przedstawiły zaświadczenia o wykonaniu szczepień spełniających kryteria dla wykonania tego obowiązku, u których nie stwierdzono przeciwwskazań stanowiących podstawę do odroczenia wykonania szczepienia.* Powyższe wytyczne, jak również treść uprzednio kierowanych pism⁵³ przez PPIS w Nysie do Przychodni VITA stanowią odzwierciedlenie stanowiska Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącego kryterium uznawania osób zobowiązanych do wykonywania obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym za osoby uchylające się od jego wykonania⁵⁴. Przedmiotowy dokument udostępniony został na portalu medycyny praktycznej

⁵³ Tj. pismo nr EP.4114.6.2014.EK z 24 września 2014 r. oraz pismo nr EP.4112.6.2019.EK z 27 marca 2019 r.

⁵⁴ Opublikowanego 30 czerwca 2014 r., zaktualizowane 18 maja 2015 r.

w zakładce *dla lekarzy*⁵⁵. W związku z powyższym, zdaniem NIK, informacje przekazane przez PSSE w Nysie należy uznać za oficjalne wytyczne w zakresie sposobu kwalifikowania osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.
(akta kontroli str. 130-134, 308-314, 390, 480-483, 495-499)

Sprawozdania wg ilości szczepionek sporządzano na podstawie danych zawartych w dokumentach potwierdzających wydanie szczepionek przez PSSE w Nysie oraz w wewnętrznej dokumentacji jednostki (list prowadzonych oddzielnie dla poszczególnych preparatów).

Badanie przeprowadzone na próbie sprawozdań wg ilości szczepionek⁵⁶ wykazało, że we wszystkich sprawozdaniach (100%) zamieszczono dane niespójne lub niezgodne z dokumentacją źródłową, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 87, 90, 93, 102, 105, 198, 111, 119-120, 122-123, 125-126, 128-129, 276, 371-386)

W latach 2021-2023 pracownicy PSSE w Nysie przeprowadzili w Przychodni czynności kontrolne w zakresie: 1/ *dystrybucji preparatów szczepionkowych, warunków ich przechowywania oraz procedur monitorowania i utylizacji szczepionek* (czynności kontrolne przeprowadzone 15 września 2022 r.); 2/ *oceny stanu sanitarno-higienicznego postępowania z odpadami medycznymi, zasad prowadzenia dezynfekcji i sterylizacji oraz wykonawstwa szczepień ochronnych* (czynności kontrolne przeprowadzone 21 czerwca 2023 r.). W czasie przedmiotowych kontroli nie zostały stwierdzone nieprawidłowości, co odnotowano w protokołach pokontrolnych.

(akta kontroli str. 138)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przychodnia nie poinformowała pięciu osób lub opiekunów prawnych tych osób o obowiązku poddania się szczepieniom ochronnym, co stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 9 ustawy o zwalczaniu zakażeń.

Pielęgniarka Punktu Szczepień Przychodni wyjaśniła, że spośród ww. pięciu osób: 1/ dwie osoby nie zostały poinformowane z uwagi na krótki termin, jaki upłynął od osiągnięcia przez te osoby wymaganego wieku do zaszczepienia, 2/ jednej osoby nie poinformowano z powodu odmowy szczepień przez rodziców dziecka, którzy nie wyrażają zgody na podpisanie stosownego dokumentu, 3/ jednej osoby nie poinformowano ze względu na przekazane przez rodziców dziecka informacje na temat pobytu za granicą oraz ustaleniu ponownego kontaktu rodziców po powrocie do kraju, 4/ jedna osoba nie została poinformowana z powodu przeoczenia.

(akta kontroli str. 174, 178, 180-182, 198-199, 333)

⁵⁵ <https://www.mp.pl/szczepienia/prawo/aktyprawne/118183,stanowisko-glownego-inspektora-sanitarnego-dot-zagadnienia-kryterium-uznawania-osob-zobowiazanych-do-wykonania-obowiazku-poddawania-sie-szczepieniom-ochronnym-za-osoby-uchylajace-sie-od-jego-wykonania>

⁵⁶ Badanie przeprowadzono na wszystkich 12 kwartalnych sprawozdaniach sporządzonych za okres objęty kontrolą, w badaniu weryfikowano dane zawarte w sprawozdaniu z dokumentacją źródłową dotyczącą pięciu szczepionek.

2. W kartach uodpornienia 76 osób⁵⁷ nie odnotowano, wbrew obowiązkowi wynikającemu z § 9 ust. 4 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.⁵⁸, faktu poinformowania tych osób lub ich opiekunów prawnych o obowiązku poddania się obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu. Nie odnotowywano również ww. czynności w dokumentacji medycznej wymienionej w § 9 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.⁵⁹

Pielęgniarka Punktu Szczepień wyjaśniła, że *nieodnotowanie faktu poinformowania opiekunów o obowiązku szczepień dziecka było efektem przekazania przedmiotowej informacji podczas wykonywania innych czynności. W jednym przypadku informację przekazałam w sytuacji braku dostępu do karty uodpornienia dziecka, a następnie zapomniałam odnotować ten fakt w karcie. W pozostałych dwóch przypadkach zapomniałam odnotować fakt przekazania opiekunom informacji o konieczności zaszczepienia dziecka.*

Dyrektor Przychodni w złożonych wyjaśnieniach wskazała, że *Przychodnia VITA systematycznie informuje rodziców/opiekunów o konieczności zgłaszania się na wykonanie szczepień ochronnych. Pielęgniarka nawiązuje kontakt z rodzicami/opiekunami dzieci z roczników, na które ten obowiązek został nałożony. Każde wezwanie jest zanotowane w karcie uodpornienia dziecka (data wezwania). Dodatkowo w systemie informatycznym mMedica wpisujemy osoby uchylające się od szczepień. W zakresie braku adnotacji na temat powiadomień o obowiązku szczepień w dokumentacji medycznej Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że lekarze kwalifikujący na szczepienia nie umieszczali takiej informacji, ponieważ skupiają się na kontakcie z pacjentem, co skutkuje minimalizacją pracy administracyjnej. W dokumentacji medycznej wpisywano informacje oczywiste, krótkie, zwięzłe i wynikające jedne z drugich, pomijając ich dublowanie. Uwaga „niezaszczepiony” przy kartotece osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych uznawana jest za bardzo praktyczną formę, ponieważ jest widoczna do momentu zaszczepienia dziecka.*

(akta kontroli str. 40-41, 176,178, 182, 198-199, 333, 422-423, 500-504)

3. Dokumentacja przeprowadzonego badania kwalifikacyjnego sześciu⁶⁰ osób nie zawierała zapisów dotyczących stanu zdrowia i/lub decyzji w zakresie możliwości zaszczepienia pacjenta. Powyższe stanowiło naruszenie przepisów art. 17 ust. 2 ustawy o zapobieganiu zakażeń w związku z art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i rzeczniku praw pacjenta⁶¹, art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej⁶² oraz art. 3 pkt 3 ustawy z 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej⁶³.

Lekarz pediatra wyjaśniła, że w przypadku jednej osoby⁶⁴ *nie odnotowano kwalifikacji do szczepienia, co najprawdopodobniej wynikało z pośpiechu spowodowanego nawałem pacjentów. Dodatkowo znaczenie miał fakt, że pacjent należy do grupy osób*

---

⁵⁷ Spośród ww. 76 osób 64 stanowiły osoby zaszczepione, a 12 – osoby niezaszczepione, przy czym: 1/ czterech osób nie powiadomiono z uwagi na posiadaną dokumentację w zakresie szczepień ochronnych, 2/ pięciu osób nie powiadomiono o obowiązku szczepień ochronnych, 3/ trzy osoby zostały poinformowane o obowiązku zaszczepienia, jednak nie odnotowano tego faktu w kartach uodpornienia tych osób.

⁵⁸ Od 1 października 2023 r. zagadnienie to uregulowano w § 12 ust. 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

⁵⁹ Od 1 października 2023 r. zagadnienie to uregulowano w § 12 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

⁶⁰ Trzy osoby zaszczepione szczepieniami przewidzianymi w PSO w 10. roku życia, jedna osoba zaszczepiona szczepieniami przewidzianymi w PSO w 14. roku życia, dwie osoby zaszczepione szczepieniami przewidzianymi w PSO w 19. roku życia.

⁶¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1545, ze zm. Dalej: ustawa o prawach pacjenta.

⁶² Dz. U. z 2023 r. poz. 991, ze zm.

⁶³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2527.

⁶⁴ Jedna osoba zaszczepiona szczepieniami przewidzianymi w PSO w 10. roku życia.

trudnych do zmobilizowania do zgłoszenia się do szczepienia profilaktycznego i było to wykorzystanie chwili kontaktu z pacjentem. W odniesieniu do pozostałych osób w wyjaśnieniach wskazano, że dokumentacja medyczna pozostałych pięciu osób⁶⁵ zawierała informację o wykonanym bilansie 9-10 rok życia/13-14 rok życia/18-19 rok życia, co jest równoznaczne z faktem, że pacjent jest zdrowy. Nie wykonuje się bowiem bilansu u pacjenta, co do którego przy badaniu stwierdza się, że jest chory. Tym samym bilans i informacja o wystawionym zleceniu do pielęgniarki na wykonanie szczepienia są równoznaczne z kwalifikacją do wykonania szczepienia.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że zamieszczenie w dokumentacji medycznej ww. osób zapisów o przeprowadzonych bilansach okresowych, nie jest tożsame z realizacją obowiązków wynikających z przepisów przywołanych na wstępie opisu tej nieprawidłowości.

Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że Przychodnia VITA nadzoruje prawidłowość prowadzenia dokumentacji medycznej. Raz na kwartał Kierownik Przychodni ds. medycznych poddaje wrywkowo analizie prowadzoną dokumentację medyczną. Natomiast raz w roku Przychodnia VITA kontrolowana jest przez jednostkę nadzorującą certyfikat jakości ISO, a raz na trzy lata przez przedstawicieli Centrum Monitorowania Jakości. Podczas tych kontroli nie napotkano ww. przypadków braków wpisów.

(akta kontroli str. 349-351, 369, 462-469)

4. Pielęgniarka Punktu Szczepień zamieszczała w kartach uodpornienia wpisy potwierdzające wykonanie szczepień ochronnych z naruszeniem zasad przewidzianych w § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r. oraz § 13 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: 1/ odnotowania wpisów w sposób odmienny niż odręczne pismo⁶⁶; 2/ odnotowania wpisu, w którym nie zamieszczono jednego z elementów wskazanych w karcie uodpornienia⁶⁷; 3/ odnotowania wpisu w nieodpowiedniej części dokumentu⁶⁸.

Pielęgniarka Punktu Szczepień w zakresie odnotowania wpisów w sposób odmienny niż odręczne pismo poinformowała, że *we wszystkich przypadkach informacje zostały udokumentowane w kartach uodpornień, jednak z wykorzystaniem naklejek zamieszczonych uprzednio na ampułkostrzykawkach szczepionek lub z wykorzystaniem datownika. Powyższe rozwiązania pozwalały skrócić czas przeznaczony na prowadzenie dokumentacji związanej ze szczepieniami. W mojej opinii naklejenie naklejki lub użycie datownika było równoznaczne z wpisaniem tych informacji w sposób czytelny i odręczny, a nawet minimalizowało ryzyko*

---

⁶⁵ Odpowiednio osoby zaszczepione szczepieniem przewidzianym w PSO: a/ w 10. roku życia – dwie osoby, c/ w 14. roku życia – jedna osoba, c/ w 19. roku życia – dwie osoby.

⁶⁶ Dotyczyło wpisów 36 osób (odpowiednio zaszczepionych szczepieniami przewidzianymi: a/ w 2021 r. w drugim roku życia – 25 osób, b/ w 2022 r. w szóstym roku życia – 10 osób, c/ w 2023 r. w 19. roku życia – jedna osoba). Uchybienia dotyczyły odpowiednio: 1/ odnotowania szczepienia z wykorzystaniem naklejki pochodzącej z ampułkostrzykawki – sześć adnotacji, 2/ odnotowania daty szczepienia za pomocą pieczęci – jedna adnotacja.

⁶⁷ Dotyczyło wpisów 59 osób (odpowiednio zaszczepionych szczepieniami przewidzianymi: a/ w 2021 r. w drugim roku życia – 20 osób, b/ w 2022 r. w szóstym roku życia – 10 osób, c/ w 2022 r. w 10. roku życia – 10 osób, d/ w 2023 r. w 14. roku życia – osiem osób, e/ w 2023 r. w 19. roku życia – 11 osób). Braki dotyczyły: 1/ braku podpisu lekarza kwalifikującego (19 adnotacji), 2/ godziny zaszczepienia (63 adnotacje), 3/ miejsca wykonania szczepienia (jedna adnotacja). W przypadku szczepień przewidzianych w 16-18 miesiącu życia w adnotacji zamieszczano: 1/ tożsame elementy jeden raz, 2/ odmienne elementy rozróżniano w zależności od podanych szczepionek, przy czym nie stosowano zapisów wykluczających możliwość odmiennej interpretacji.

⁶⁸ Dotyczyło wpisów 34 osób (odpowiednio zaszczepionych szczepieniami przewidzianymi: a/ w 2021 r. w drugim roku życia – 24 osoby, b/ w 2022 r. w szóstym roku życia – 10 osób). Uchybienia dotyczyły: zamieszczenia podpisu osoby wykonującej szczepienie w rubryce *podpis lekarza kwalifikującego* (1 adnotacja) oraz zamieszczenia nr serii szczepionki w rubryce *nazwa szczepionki* (1 adnotacja).

ewentualnych omyłek. W zakresie odnotowania wpisu, w którym nie zamieszczono jednego z elementów wskazanych w karcie uodpomienia Pielęgniarka Punktu Szczepień wyjaśniła, że *brak odnotowania godziny zaszczepienia wynika z przeoczenia, na co miały wpływ wcześniejsze wzory kart uodpornienia, w których nie było obowiązku wpisywania tej informacji, a które to wzory nadal są stosowane wśród wyższych roczników, tj. dzieci urodzonych przed 2013 rokiem.* W złożonych wyjaśnieniach Pielęgniarka Punktu Szczepień poinformowała również, że *nie przekazywała kart uodpornienia, ani nie informowała lekarza kwalifikującego do szczepienia o wzorze karty uodpornienia, w którym przewidziano rubrykę „podpis lekarza kwalifikującego”.*

W odniesieniu do zagadnienia odnotowania wpisu w nieodpowiedniej części dokumentu Pielęgniarka Punktu Szczepień wyjaśniła, że *na sposób odnotowywania wpisów w kartach uodpornienia wpływ miały poprzedni wzór kart oraz zwiększona popularność szczepień skojarzonych.* Oba wskazane elementy miały miejsce w zbliżonym czasie. *W poprzednim wzorze kart uodpornienia były oddzielne rubryki dot. poszczególnych szczepień rozłożone w różnych poziomach dokumentu, co wymuszało oddzielne wypisanie każdego szczepienia. Natomiast w obecnym wzorze szczepienia przewidziane w drugim oraz szóstym roku życia są złączone w rubryce wieku dziecka. W mojej opinii jednokrotne wpisanie tożsamyh elementów, a rozróżnienie ewentualnych odmiennych elementów, tj. miejsce podania szczepionki, nazwa i nr serii preparatu w sytuacji szczepionek nieskojarzonych, było wystarczające.*

(akta kontroli str. 183-201, 216, 238)

5. W 26 dokumentacjach medycznych⁶⁹ nie zamieszczano wpisów dotyczących przeprowadzonych szczepień ochronnych. Powyższe stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z § 9 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.⁷⁰

Stwierdzone braki wpisów dotyczyły: 1/ trzech osób zaszczepionych szczepieniem przewidzianym w PSO w drugim roku życia⁷¹, 2/ 14 osób zaszczepionych szczepieniem przewidzianym w PSO w 10. roku życia, 3/ pięciu osób zaszczepionych szczepieniem przewidzianym w PSO w 14. roku życia oraz 4/ czterech osób zaszczepionych szczepieniem przewidzianym w PSO w 19. roku życia.

Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że *powodem jest niedopatrzenie personelu, pośpiech spowodowany natłokiem pacjentów. Personel odnotowując informację w karcie uodpornienia, ksiąteczce zdrowia dziecka, przeoczył fakt umieszczenia informacji w dokumentacji medycznej.*

(akta kontroli str. 242, 244, 248-251, 507)

6. W kontrolowanej jednostce nie zapewniono w pełni prawidłowej realizacji obowiązków sprawozdawczyh. I tak:

a/ cztery⁷² sprawozdania kwartalne, spośród 24 sporządzonych w okresie objętym kontrolą, zostały przekazane do PPIS w Nysie z naruszeniem terminów określonych w §§ 13-14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

Pielęgniarka Punktu Szczepień wyjaśniła, że *sprawozdania kwartalne sporządzane są w okresie mniejszej ilości wizyt pacjentów, dzięki czemu możliwym jest poświęcenie większej ilości czasu na związane w tym czynności, które wymagają*

⁶⁹ Spośród 75 spraw (35%) objętych próbą badawczą.

⁷⁰ Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w § 12 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

⁷¹ Dwa wpisy zostały uzupełnione przez Pielęgniarkę Punktu Szczepień w trakcie przeprowadzanej kontroli.

⁷² Dotyczy sprawozdań wg kart uodpornienia i sprawozdań wg ilości szczepionek za: a/ pierwszy kwartał 2021 r. (przekazane 8 kwietnia 2021 r.), b/ pierwszy kwartał 2022 r. (przekazane 11 kwietnia 2021 r.).

skupienia. Niestety nie zawsze w okresie sprawozdawczym występują sytuacje, w których możliwym jest sporządzenie i przekazanie sprawozdań, co związane jest z dużą ilością wizyt szczepiennych i bilansowych;

b/ dziesięć spośród 12 sprawozdań wg ilości szczepionek sporządzono na wzorze odmiennym od określonego w § 14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

Pielęgniarka sporządzająca przedmiotowe sprawozdania poinformowała, że formularz sprawozdań złożonych za wszystkie kwartały 2021 roku samodzielnie pobrała z Internetu. Formularz sprawozdania złożonego za pierwszy kwartał 2022 r. pobrała ze strony PSSE w Nysie, jednak za poprzednie okresy nie znalazła przedmiotowego wzoru na stronie PSSE w Nysie. Formularz, na którym sporządzono sprawozdania za drugi, trzeci i czwarty kwartał 2022 roku oraz pierwszy, drugi i czwarty kwartał 2023 roku również pobrała ze strony PSSE w Nysie. Natomiast wzór sprawozdania sporządzonego za trzeci kwartał 2023 roku pobrano ze strony PSSE w Katowicach, przy czym ręcznie skorygowano dane adresata;

c/ wszystkie kwartalne sprawozdania sporządzone za okres objęty kontrolą przekazano osobiście do PSSE w Nysie. Przedmiotowa forma nie została wymieniona w §§ 13 i 14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 18 sierpnia 2011 r., tym samym stanowiła naruszenia ww. przepisów.

Pielęgniarka Punktu Szczepień wyjaśniła, że taka forma przekazywania sprawozdań była dogodniejsza niż wysłanie za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub listem poleconym. Najczęściej w czasie jednej wizyty w PSSE w Nysie przekazywałam sprawozdania oraz pobierałam szczepionki wg złożonego zapotrzebowania. Sprawozdania przekazywano osobiście od kiedy pamięta, a pracownicy PSSE w Nysie nie zgłaszali uwag w tym zakresie.

Natomiast Dyrektor Przychodni poinformowała, że bezpośrednio przedłożenie sprawozdań było formą, którą obie strony przyjęły za najwygodniejszą formę przekazu, a PSSE w Nysie nigdy nie miało zastrzeżeń co do przekazywania dokumentacji w takiej formie.

(akta kontroli str. 86-129, 274-280, 388, 418-420, 422, 430-434)

7. Wszystkie sprawozdania wg kart uodpornienia sporządzone za okres objęty kontrolą zawierały dane niezgodne z dokumentacją źródłową w zakresie osób urodzonych w 2020 roku, a w siedmiu sprawozdaniach wg kart uodpornienia⁷³ dane wykazane w wierszu nr 22 Razem były niespójne i/lub niezgodne z danymi w dokumentacji źródłowej. Ponadto w pięciu sprawozdaniach wg kart uodpornienia⁷⁴ w dziale drugim⁷⁵ wykazano liczbę osób uchylających się od obowiązku szczepień niespójną z wykazem imiennym stanowiącym załącznik do przedmiotowego sprawozdania. Stanowiło to naruszenie obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 8 pkt 2 w związku z ust. 8 pkt 1 tego artykułu ustawy o zwalczaniu zakażeń oraz § 13 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że powodem jest błąd podczas liczenia kart uodpornienia. Sprawozdania sporządzane są w wersji papierowej, instytucje, do których sprawozdaje się dane nie wprowadziły łatwiejszych rozwiązań, a karty liczone są odręcznie przez Pielęgniarkę Punktu Szczepień.

⁷³ Dotyczyło sprawozdań sporządzonych za: trzeci kwartał 2023 r., drugi kwartał 2023 r., pierwszy kwartał 2023 r., czwarty kwartał 2021 r., trzeci kwartał 2021 r., drugi kwartał 2021 r. i pierwszy kwartał 2021 r.

⁷⁴ Dotyczyło sprawozdań sporządzonych za: pierwszy kwartał 2022 r., drugi kwartał 2022 r., trzeci kwartał 2022 r., czwarty kwartał 2022 r. i pierwszy kwartał 2021 r.

⁷⁵ Tj. liczba osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, których imienny wykaz dołączono do sprawozdania.

Pielęgniarka Punktu Szczepień wyjaśniła natomiast, że dane wskazane w wierszu nr 22 *Razem* stanowiły efekt błędnego przeliczenia wierszy nr 1-21.

(akta kontroli str. 303, 324-329, 421)

8. W sprawozdaniach wg ilości szczepionek zamieszczono dane niespójne lub niezgodne z dokumentacją źródłową. Stanowiło to naruszenie obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 8 pkt 2 w związku z ust. 8 pkt 1 tego artykułu ustawy o zwalczaniu zakażeń oraz § 14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

Badanie 12 sprawozdań wg ilości szczepionek przeprowadzone na próbie pięciu preparatów⁷⁶ wykazało niezgodność i/lub brak spójności informacji zawartych w sprawozdaniach z danymi źródłowymi. Przedmiotowe uchybienia dotyczyły omyłek podczas liczenia (tj. błędnego sumowania danych/zapisów dotyczących wykorzystanych dawek lub odejmowania pozostałych do wykorzystania preparatów) oraz nieprawidłowe uwzględnienie wykorzystanych dawek szczepionek w ostatnich dniach kwartału w związku z podjęciem czynności sprawozdawczych przed zakończeniem kwartału.

W złożonych wyjaśnieniach Pielęgniarka Punktu Szczepień stwierdziła, że *wskazane błędy wynikały z pomyłek w obliczeniach, pomimo że dokładała wszelkiej staranności w sporządzaniu zarówno dokumentacji źródłowej, jak i sprawozdań kwartalnych i rocznych. Część błędów wynikało z podjęcia czynności sprawozdawczych przed zakończeniem kwartału, czego konsekwencją było błędne uwzględnienie wykorzystanych preparatów w ostatnich dniach kwartału. Błędy polegały na: 1/ uwzględnieniu wykorzystanych preparatów w ostatnich dniach kwartału w kolejnym sprawozdaniu, 2/ uwzględnieniu wykorzystanych preparatów w ostatnich dniach kwartału w obu sprawozdaniach, 3/ uwzględnieniu wykorzystanych preparatów i/lub pozostałych dawek preparatu w obu lub w różnych kwartałach.*

(akta kontroli str. 87, 90, 93, 102, 105, 198, 111, 119-120, 122-123, 125-126, 128-129, 276, 371-389)

OCENA CZĄSTKOWA

Personel Przychodni informował o obowiązku szczepień ochronnych, dokumentował podejmowane w tym zakresie czynności oraz monitorował proces związany z powiadamianiem i zaszczepieniem osób podlegających ww. obowiązkowi. W Przychodni VITA obowiązywały pisemne procedury w zakresie działań mających na celu realizację obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowania w sytuacji uchylania się od tego obowiązku. Zasady postępowania oraz zadania Pielęgniarki Punktu Szczepień sporządzono w formie pisemnej. Sposób wykonywania zadań w zakresie powiadamiania oraz wykonywania szczepień ochronnych w większości przypadków odpowiadał zasadom przyjętym w jednostce. Nie zagwarantowało to jednak powiadomienia części osób zobowiązanych do zaszczepienia oraz zamieszczenia w dokumentacji medycznej każdego pacjenta informacji o powiadomieniu o obowiązku szczepień ochronnych i/lub pełnej adnotacji dotyczącej wykonania szczepienia. W całym okresie objętym kontrolą w Przychodni sporządzono i przekazano do PPIS w Nysie określone przepisami sprawozdania. Jednak w części przekazanych dokumentów zamieszczono dane niespójne i/lub niezgodne z dokumentacją źródłową. Występowały również przypadki sporządzenia sprawozdań na niewłaściwym wzorze formularza oraz przekazania ich z naruszeniem terminu i/lub sposobu określonego w przepisach. Personel Przychodni VITA przekazywał PPIS w Nysie informacje o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, jednak w dwóch przypadkach miało to miejsce z naruszeniem obowiązującego terminu.

⁷⁶ Badanie przeprowadzono na wszystkich 12 kwartalnych sprawozdaniach sporządzonych za okres objęty kontrolą, w badaniu weryfikowano dane zawarte w sprawozdaniu z dokumentacją źródłową dotyczącą pięciu szczepionek.

OBSZAR

2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży

Opis stanu faktycznego

W latach 2021-2023 podejmowano działania mające na celu profilaktykę i edukację dotyczącą korzyści z zaszczepiania dzieci i młodzieży oraz skutków niezaszczepienia. Jednak do końca trzeciego kwartału 2023 r. czynności podejmowane w tym obszarze dokumentowano w ograniczonym zakresie, np. w dokumentacji medycznej osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

Lekarz pediatra wyjaśniła, że *namawia i bardzo zachęca rodziców do szczepień swoich dzieci, z którymi zgłaszają się na kontrolne wizyty. Informuje ich wyczerpująco, przekonując o wszelkich korzyściach wynikających z profilaktyki w postaci szczepień, poświęcając na to dużo czasu. W przedłożonych wyjaśnieniach podkreślono również, że od dłuższego czasu te informacje są już zawarte w zapisach komputerowych. W powyższym zakresie wyjaśnienia przekazała również Dyrektor Przychodni, informując, że lekarze na każdym etapie kontroli oznajmiali, że do momentu rozpoczęcia kontroli NIK informowali o korzyściach płynących ze szczepień ochronnych. Było to dla nich oczywiste, naturalne, ale nie odnotowywali tego faktu w dokumentacji medycznej. Obecnie w miarę możliwości uzupełniają taką adnotację w dokumentacji medycznej.*

(akta kontroli str. 345, 349, 355-357, 359)

Działania edukacyjne i profilaktyczne podejmowane przez personel Przychodni VITA realizowano poprzez: 1/ informowanie pacjentów w czasie osobistych wizyt w przychodni, wizyt patronażowych, a także podczas opieki okołoporodowej w prowadzonej w Przychodni VITA szkole rodzenia; 2/ udostępnienie na stronie internetowej przychodni kalendarza szczepień ochronnych. W czasie wizyt personel lekarski informował rodziców o bezpieczeństwie i korzyściach szczepień ochronnych, jak też o ewentualnych odczynach poszczepiennych oraz o sposobie przygotowania do szczepienia. Rodzice i opiekunowie dzieci podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym mieli też możliwość uzyskiwania informacji od personelu. Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że *działania profilaktyczne i edukacyjne dotyczące szczepień ochronnych realizowano wobec zadeklarowanych pacjentów Przychodni VITA, wśród których były zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe. W kontekście szczepień obowiązkowych, dotyczących głównie dzieci od pierwszych tygodni życia do ukończenia 18. roku życia, działania polegające na informowaniu o dobrodziejstwach płynących ze szczepień oraz o skutkach nieszczepienia dziecka, podejmowano wobec rodziców i opiekunów prawnych dzieci. Natomiast działania promujące szczepienia dla osób dorosłych, podejmowano w momencie pojawienia się szczepionek dedykowanych tym osobom.*

Jak wskazała Dyrektor Przychodni, treścią przedmiotowych działań było *informowanie pacjentów, ich rodziców i opiekunów, że szczepionki chronią zaszczepione osoby i ich otoczenie, ograniczając ryzyko szerzenia się chorób wśród społeczeństwa. Działania podejmowane przez personel Przychodni miały również na celu uświadomienie pacjentom i ich opiekunom, że gdy wystarczająca liczba osób w danej społeczności jest uodporniona na choroby zakaźne, mało prawdopodobne jest, że dojdzie do ich rozprzestrzenienia.*

(akta kontroli str. 28-31)

Przeprowadzone w trakcie kontroli oględziny budynku Przychodni wykazały, że w pomieszczeniach przychodni nie zamieszczono materiałów dotyczących

profilaktyki i edukacji w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych. Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą Przychodnia VITA nie otrzymała od państwowych organów inspekcji sanitarnej⁷⁷ materiałów promocyjnych w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych, a w odpowiedzi na skierowane w tym zakresie pytanie do PSSE w Nysie uzyskano informację o braku ww. materiałów. Jednocześnie Dyrektor Przychodni poinformowała, że Przychodnia z własnej inicjatywy zwróciła się z prośbą do innego źródła, od którego otrzymała i udostępniła w poczekalni duży plakat z aktualnym kalendarzem szczepień na rok 2024 oraz plakaty informacyjne oraz ulotki związane ze szczepieniami p/HPV, w których realizację mocno angażuje się od samego początku trwania ogólnopolskiej akcji. Dyrektor Przychodni wskazała również, że personel Przychodni pozyskał⁷⁸ materiały promocyjne w formie ulotek i plakatów opisujących, jak działają szczepionki, odporność zbiorowiskowa oraz jak odróżnić informacje wiarygodne od niewiarygodnych.

(akta kontroli str. 313-323, 451-457)

W Przychodni realizowano PSO z wykorzystaniem szczepionek otrzymywanych z PSSE, jednak pacjenci mieli również możliwość zaszczepienia szczepionką nieobowiązkową – odpłatną, niewchodzącą w zakres PSO.

W okresie objętym kontrolą w Przychodni nie realizowano programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych⁷⁹. Dyrektor Przychodni wyjaśniła, że pracownicy Przychodni zaobserwowali zjawisko odmawiania przez rodziców zaszczepienia ich dzieci. Powodem odmowy są najczęściej informacje zasięgnięte z Internetu oraz akcje i aktywność ruchów antyszczepionkowych. Najczęściej wskazywaną przyczyną odmowy zaszczepienia jest obawa wystąpienia niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP), o których czytają na forach internetowych antyszczepionkowców. Jednocześnie Dyrektor Przychodni zaznaczyła, że w ostatnim czasie zaobserwowano tendencję spadkową liczby osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

(akta kontroli str. 28-36, 48-59)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Przychodni VITA podejmowano działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie szczepień ochronnych. Jednak do końca trzeciego kwartału 2023 r. inicjatywę w zakresie ww. czynności dokumentowano w ograniczonym zakresie (np. w przypadku osób uchylających się od obowiązku szczepień). Działania te ukierunkowane były na informowanie pacjentów, że szczepionki chronią osoby zaszczepione oraz ich otoczenie, ograniczając ryzyko szerzenia się chorób wśród społeczeństwa. W Przychodni nie realizowano programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych, jednak podejmowano aktywne uczestnictwo w programach zdrowotnych w zakresie zalecanych szczepień ochronnych. W czasie czynności kontrolnych Przychodnia z własnej inicjatywy pozyskała materiały informacyjne dot. obowiązkowych szczepień ochronnych, działania szczepionek i odporności zbiorowiskowej.

⁷⁷ Tj.: PPIS w Nysie, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Opolu oraz Główny Inspektor Sanitarny.

⁷⁸ Personel Przychodni VITA pobrał materiały promocyjne ze strony <https://szczepienia.pzh.gov.pl>

⁷⁹ Prowadzono działania profilaktyczne i edukacyjne dot. korzyści z zaszczepienia dzieci i młodzieży oraz skutków niezaszczepiania poprzez realizację programów w zakresie szczepień nieobowiązkowych: 1/ Program Szczepienia przeciw HPV, 2/ Program Szczepienia przeciw COVID-19, 3/ Program Szczepienia przeciw grypie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

- Wnioski
1. Podjęcie działań zapewniających informowanie wszystkich osób zobowiązanych do poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym lub opiekunów prawnych ww. osób.
  2. Zapewnienie odnotowywania w prowadzonej dokumentacji wszystkich przypadków poinformowania o obowiązku poddania się obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu.
  3. Zapewnienie każdorazowego zamieszczania w dokumentacji medycznej pacjentów informacji z przeprowadzonego badania kwalifikacyjnego odnośnie stanu zdrowia i/lub decyzji w zakresie możliwości zaszczepienia pacjenta.
  4. Zamieszczenie w dokumentacji medycznej pacjentów prowadzonej w systemie informatycznym brakujących adnotacji dotyczących przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych.
  5. Wzmocnienie nadzoru nad dokonywaniem wpisów potwierdzających przeprowadzenie obowiązkowego szczepienia ochronnego ze wskazaniem wszystkich wymaganych informacji w przeznaczonych do tego miejscach karty uodpornienia.
  6. Podjęcie działań zapewniających sporządzanie sprawozdań wg wzorów oraz zawierających kompletne, spójne i zgodne z dokumentacją źródłową dane oraz przekazywanie ich do PPIS w Nysie z zachowaniem terminu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 17 kwietnia 2024 r.

Kontroler
Agnieszka Haba
Specjalista kontroli państwowej

/ - /

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor
Janusz Madej
Wicedyrektor

/ - /

.....
podpis